

„Jó a világ!”

Nem tudtam, hogy mit jelent az óvodába járás a gyerekeknek, ahogy seregni más dologra sem figyeltem fel fiaim kisgyermekkorában. A szülők mindent túl közéről látnak, megoldandó feladatként, örökké aggodalmasan és elgyötörve a folyamatos szolgálattól. A mi nemzedékeinkben ráadásul két keresőre volt kikalkulva egy háztartás költsége, bölcsődébe kellett adnunk kisbáinkat, és az egész napos gyermekmegőrzés magától értetődő kelléke lett az életünknek, akár a tömegközlekedés vagy a villanyszámla. A futószalag az óvodában folytatódott, csak a gyerekek már a maguk lábán totyogtak mellettünk odamenet, hazamenet, s szerepeltek az anyák napi ünnepségeken, aminek könnyezve örültünk – nagyjából ennyi volt a különbség a bölcsődéhez képest, változást rideg teljesítményigényével csak az iskola hozott.

Nagymamaszemmel nézve viszont az óvodába kerülést unokáim megrendítő életfordulataként éltem át: kiszakadtak a család burkából. A legnehezebb az elsőszülöttnek. Addig tökéletesen kitölti a világmindenséget. Van már ugyan éntudata, használja az egyes szám első személyt, de ez nem XY-ra vonatkozik, akinek aprócska hely adatott a világmindenségben, hanem magát a világot jelenti, a világ közepét. A család, a mama, a papa, a nagyszülők és a rokonok eszerint viselkednek vele, mindenkinek az a legfontosabb, hogy egyen, elaludjon, katasztrófa, ha megsebesül, ha lázas, minden vele kapcsolatos dolognak prioritása van – az utóbit persze nem e szóval gondolja az elsőszülött, nem is gondol semmit, hiszen mindez evidencia. A nevét gyakoroltatni szokták vele, mulatságos, amikor kimondja, de más nevek is mulatságosak, olykor még mulatságosabbak, mint az övé. Bálint például az óvodai felvétele alkalmából kedvenc filmhőse, Babocsay László nevét mondta be a „Hogy hívnak?” kérdésre – szöveget is ütött ez az

akkori óvónője fejébe, aggódott, miféle zavar jele lehet az álnévhasználat egy kisgyereknél. Pedig Bálint csupán a parttalan szabadságban, amelyben lubickolt, pillanatnyilag szívesebben azonosult a remek filmhőssel, mint egy négyéves, Bálint nevű kisfiúval. Ám ennek a parttalanságnak az óvodában vége lett. Ő, Bálint személyesen viselt felelősséget azért, hogy mit tesz és mit nem tesz. Mit tanul meg és mit ront el. A holmijáért, hogy az a jelével ellátott rekeszbe kerüljön. Ugyanolyan óvodás lett, mint a többi, sőt, kiscsoportosként el kellett viselnie, hogy a középső és nagycsoportosok nála „rangosabb” óvodások. Tudomásul kellett vennie korlátait, hogy vannak, akik piszkálják, ellenségesek vele. Azt is, hogy az óvó néni nem órá figyel elsősorban, sőt van, hogy neheztel rá, és megbünteti. Otthon lehet még olykor Babocsay László, de az óvodában már szigorúan Bálint lesz, a kisfiú, a több tucat gyerek egyike.

Másod-, harmad-, sokadszülöttnek ez a tapasztalás kevésbé sokkoló, hiszen ő már bejárt a testvéréért az óvodába, ismeri a dörgést, az óvónőt és a gyerekeket, de mindenekelőtt annak köszönhető pozitív viszonya a berukkoláshoz, hogy behozhat valamennyit a testvére, illetve testvérei korfolyányából. Persze azért az ő számára is a külvilág követelő szabályrendszerét, az addigi hierarchia felborulását hozza el az óvodáslét. Ha lány ez a másodszülött, általában elfogadja a szabályokat, ha fiú, általában dacol velük. A lány tetszeni akar a Világnak, úgy akarja meghódítani, a fiú pedig imponálni, úgy akarja legyőzni. A lány bizalmas viszonyt kezdeményez, a fiú harcot provokál, de a lány is azt éli át, amit a fiú: hogy van ő, és van egy tőle idegen Világ, amelynek naponta át kell adnia magát. A gyermek ekkor individuumként is megszületik, mert egyedül marad a sokaságban. Ahogy az egzisztencialisták mondják: a Létbe vetve.

Emma nem sok tanújelét adta, hogy az óvodába járás kibillentette volna puha, elégedett kisgyermeki mivoltából. Ám egyszer a hegyek közt mindig hűvöst hozó nyári estében, amikor rám voltak bízva az unokák, hogy oldjam szüleik galád távolléte miatt támadt rosszkedvüket, begyűjtöttem a kandallóba, mert tudom, hogy az eleven tűz népes társaságot képes helyettesíteni. Az unokák, apró ősemberek, odaadón bámulták a lángokat. Arcunk, mellkasunk melegedett, hátunk hideg maradt. Nagyon jól észlelhető volt, hogy mekkora hőt tud leadni egy izzó fahasáb. Mondtam is nekik: látjátok, ez a fa éveken át beszívta a nap melegét, beépítette a testébe, s most az a sok évvel ezelőtt elnyelt napsütés kiszabadult belőle, és a miénk lett. Emma felugrott, széttárt karral megpördült maga körül, és ragyogva kiáltotta: „Jó a világ!” Nyilván úgy értette, hogy jól lett összehozva a világ, ha ilyen tökéletes rend van benne. S ebben a „világ” szóban a teremtés sejtelve lappangott. Egy picike, gyenge, félős ember hódolattal állt a mindenséggel szemben, és hálás volt, amiért őelőtte is hajlandó volt megmutatkozni.

Az óvodában a gyerek belekóstol a külvilág idegenségébe, az ekkor még csak szabályok formájában megjelenő parancsoló törvényekbe, és megtanulja, hogy mindezt meg lehet hódítani, otthonossá lehet tenni, a magunk javára fordítani, persze olykor alul is lehet maradni vele szemben. Leckét vesz a gyakorlati életből. De ami valóban történik vele, az a megtanult ének és vers, a mese, a barátság, a megünnepelt születésnap, szóval sok-sok megfoghatatlan és megnevezhetetlen dolog. Sőt, még ami megfogható, a sós lisztből készült szobrocska, a falevelekből alkotott kollázs, a rafia karácsonyfadísz is átviszi őt a világnak abba a felébe, ahol újra róla szól minden. A világnak ez a másik fele kezdettől barátságos vele, pedig nem kevésbé hatalmas, mint a másik, az idegen. A művészi képzelet, a lélek sok ősi ismerete, az alkotóösztön, a megmutatkozás ingere, a mi emberi tudásunknál hitelesebb tudásra való vágy kap teret a mindennapi játszásban, döngicsélésben, a kis kezek buzgó matatásában, bármilyen nevetséges is ily komoly szavakkal illetni a tényleges produkciót. Ó, bár így maradhatna! Bár ilyen könnyű lenne az át-

járás később is a fizikai lét és a szellemi, a metafizikai között! Az elmúlt évtized során adventi időszakban le nem mondtam volna egyetlen óvodai betlehemezésről sem! Azok a papírkoronák, kucsák, Mária-lepek, arany karácsonyfaboából készült glóriák, és mindenekelőtt az angyalszárnyak! A fehér vászoningecsékben, szárnyakkal, glóriával minden kicsi lány igazi jelenés angyali tiszta szépségében. Látni lehet rajtuk, hogy annak is érzik magukat, angyalnak és gyönyörűnek. A többiek meg persze Józsefnek, Pásztornak, Királynak, Barikának. Hát igen, Vilma hatalmas izgalmára és földöntúli boldogságára az idén, utolsó óvodai betlehemi előadásán Mária lehetett. Egy kicsit kacér Mária volt, nem győzte igazgatni kék kendőjét, de hát nagyon meg akart felelni a magasztos szerepnek, teljes valóját beleadta. Felmérhetetlen, hogy mekkora nyomot hagy egy lélekben egy ilyen kiválasztottság. A pillanatot, amikor a külvilág visszaadja neki, amit az óvodába lépve jócskán megvámolt: fontosságának és szerethetőségének magabiztos hitét, a helyet a világ közepén.

Az óvó nénik minden évben újraírták a történetet, feltehetőleg valamelyest az épp adott szereplőgarnitúrához is hozzáalakítva. A jelmezek keveset változtak, de a gyerekek cserélődtek, és a „színpadot” is mindig átrendezték. Nekem ez az alig több mint fél óra jelentette az igazi karácsony jövetelét. Az adventi gyertya ilyenkor gyúlt ki bennem. S ha már nem járhatok többé az óvodákba, mert felnőnek unokáim, adventkor akkor is emlékezetembe fogok idézni egy üstökös csillagot. Keménypapírból készült, és elmés megoldással, mint egy függőnyt, duplán vezetett madzagon át lehetett húzni egyik oldalról a másikra. Vagyis ott száguldott a betlehemi jászol fölött az égen, diadalmasan mutatva az odavezető utat. Na meg diadalmasan himbálózott azért is, mert egyszer sem akadt el, sikeresen beért a célba. Istenem, ha ezt az üstökösöt Fellini láthatta volna! Biztos vagyok benne, hogy akkor a karácsonyról is forgatott volna filmet.

Jó a világ – mondom most én is, az örökre az egemre költözött üstökös csillag alatt, csak én már nem tudok magam körül megpördülni szétvetett karokkal. A hódolatom és a hálám viszont akár egy gyermeké.